

Chambre des représentants de Belgique

SESSION ORDINAIRE 1998 - 1999 (*)

13 AVRIL 1999

PROJET DE LOI

**concernant le calcul de la pension de
retraite du personnel enseignant et
directeur de l'enseignement gardien
et primaire**

RAPPORT

FAIT AU NOM DE LA COMMISSION
DES AFFAIRES SOCIALES (1)

PAR
M. Thierry DETIENNE

(1) Composition de la commission :
Président : M. Chevalier (P.)

A. — Titulaires	B. — Suppléants
C.V.P. M. De Clerck, Mme D'Hondt, MM. Goutry, Lenssens,	M. Ansoms, Mme Creyf, M. Vandeurzen, Mme Van Haesendonck, Mme van Kessel.
P.S. Mme Burgeon, MM. Delizée, Dighneef.	MM. Dufour, Harmegnies, Mook, Moriau.
V.L.D. MM. Anthuenis, Chevalier, Valkeniers.	MM. Cortois, De Grauwe, Lano, Van Aperen.
S.P. MM. Bonte, Vermassen.	MM. Cuyt, Suykens, Verstraeten.
P.R.L.- M. Bacquelaine, F.D.F. Mme Herzet.	MM. D'hondt, Michel, Wauthier.
P.S.C. M. Mairesse.	MM. du Bus de Warnaffe, Fournaux.
VI. M. Van den Eynde. Blok Agalev/M. Wauters Ecolo	Mme Colen, M. Sevenhans. MM. Detienne, Vanoost.
C. — Membre sans voix délibérative :	
V.U. Mme Van de Castele	

Voir:

- 2092 - 98 / 99:

- N° 1 : Projet de loi.
- N° 2 : Amendements.
- N° 3 : Texte adopté par la commission.

(*) Cinquième session de la 49ème législature

Belgische Kamer van volksvertegenwoordigers

GEWONE ZITTING 1998 - 1999 (*)

13 APRIL 1999

WETSONTWERP

**betreffende de berekening van het
rustpensioen van het onderwijzend-
en bestuurspersoneel van het kleuter-
en lager onderwijs**

VERSLAG

NAMENS DE COMMISSIE
VOOR DE SOCIALE ZAKEN (1)

UITGEBRACHT DOOR
DE HEER Thierry DETIENNE

(1) Samenstelling van de commissie :
Voorzitter : de heer Chevalier (P.)

A. — Vaste leden	B. — Plaatsvervangers
C.V.P. H.DeClerck, Mevr. D'Hondt, Goutry, Lenssens.	H. Ansoms, Mevr. Creyf, H. Vandeurzen, Mevr. VanHaesendonck, Mevr. van Kessel.
P.S. Mevr. Burgeon, HH. Delizée, Dighneef.	HH. Dufour, Harmegnies, Mook, Moriau.
V.L.D. HH. Anthuenis, Chevalier, Valkeniers.	HH. Cortois, De Grauwe, Lano, Van Aperen.
S.P. HH. Bonte, Vermassen.	HH. Cuyt, Suykens, Verstraeten.
P.R.L.- H. Bacquelaine, F.D.F. Mevr. Herzet.	H. D'hondt, Michel, Wauthier.
P.S.C. H. Mairesse.	HH. du Bus de Warnaffe Fournaux.
VI. H. Van den Eynde. Blok Agalev/H. Wauters. Ecolo	Mevr. Colen, H. Sevenhans. HH. Detienne, Vanoost.
C. — Niet-stemgerechtigd lid	
V.U. Mevr. Van de Castele	

Zie:

- 2092 - 98 / 99:

- Nr. 1 : Wetsontwerp.
- Nr. 2 : Amendementen.
- Nr. 3 : Tekst aangenomen door de commissie.

(*) Vijfde zitting van de 49ste zittingsperiode

MESDAMES, MESSIEURS,

Votre commission a examiné le présent projet de loi lors de sa réunion du 30 mars 1999.

**I. — EXPOSÉ INTRODUCTIF
DU MINISTRE DE LA SANTÉ PUBLIQUE
ET DES PENSIONS**

Selon un arrêté du gouvernement de la Communauté française publié au *Moniteur belge* le 15 janvier 1999 et selon les intentions déclarées du Gouvernement de la Communauté flamande, les traitements des membres du personnel de l'enseignement gardien et primaire seront au 1er septembre 1999 alignés progressivement sur le traitement des professeurs de l'enseignement secondaire du degré inférieur.

Les services rendus dans l'enseignement secondaire sont supputés dans la pension de retraite à raison d'1/55e par année de service. En revanche, les services rendus dans l'enseignement gardien et primaire sont actuellement pris en considération à raison du tantième 1/50. Le maintien de la situation actuelle en cas d'alignement aurait donc pour effet de créer un déséquilibre entre la pension de retraite des deux catégories d'enseignants. Par exemple, pour une carrière égale de 37 années de service, la différence serait de 87 800 francs par an au profit des instituteurs. Tous sont d'accord pour dire que ceci n'est pas justifiable.

Un projet de loi a donc été élaboré en vue d'établir un équilibre entre les deux catégories d'enseignants.

Au cours de la négociation avec les organisations syndicales, il a été décidé d'instaurer, pour la période pendant laquelle l'alignement est effectué, une clause de sauvegarde dont l'objet est de garantir aux instituteurs un montant de pension identique à celui qu'ils auraient obtenu s'ils avaient été mis à la retraite avant l'entrée en vigueur de la loi. En effet, la pension de ces personnes continuera, pendant la période transitoire, à être calculée, si cela s'avère plus favorable, à raison d'1/50e par année de service sur la base du traitement actuel.

Il faut noter que l'âge minimum auquel les instituteurs et les régents peuvent être pensionnés est et reste 60 ans. Dans le futur, lorsque les traitements seront complètement alignés, les instituteurs ainsi que les régents ne pourront obtenir la pension complète qu'après 41 ans et 3 mois. Un instituteur qui termine ses humanités à l'âge de 18 ans et est entré immédiatement en service après ses études, atteint les 41 années et 3 mois requises avant d'avoir atteint l'âge de 60 ans, et a donc droit à la pension complète.

DAMES EN HEREN,

Uw commissie heeft dit wetsontwerp besproken tijdens haar vergadering van 30 maart 1999.

**I. — INLEIDING VAN DE MINISTER VAN
VOLKSGEZONDHEID EN PENSIOENEN**

Overeenkomstig een besluit van de regering van de Franse Gemeenschap dat bekendgemaakt werd in het *Belgisch Staatsblad* van 15 januari 1999 en overeenkomstig de intentieverklaringen van de Regering van de Vlaamse Gemeenschap zullen de weddes van de personeelsleden van het lager en het kleuteronderwijs vanaf 1 september ek. geleidelijk gelijkgeschakeld worden met de wedden van de leraars van het secundair onderwijs van de lagere graad.

De diensten in het secundair onderwijs worden voor het rustpensioen aangerekend aan 1/55e per jaar dienst. De diensten gepresteerd in het lager en kleuteronderwijs daarentegen worden thans aangerekend naar rata van het tantième 1/50. Het behoud van deze toestand in geval van gelijkgeschakeling van de weddes zou dus leiden tot een onevenwicht tussen de rustpensioenen van beide categorieën van onderwijzend personeel. Voor eenzelfde carrière van 37 jaren dienst zou het verschil 87 800 frank bedragen per jaar in het voordeel van de onderwijzer. Iedereen is akkoord dat dit niet te verantwoorden is.

Een wetsontwerp werd daarom voorbereid om het evenwicht tussen beide categorieën onderwijzend personeel te bevestigen.

Tijdens de onderhandelingen met de vakbonden werd beslist om voor de periode waarin de weddes gelijkgeschakeld worden, een waarborgclausule in te lassen met als doel aan de onderwijzers een pensioenbedrag te waarborgen dat volledig gelijk is aan datgene dat zij zouden bekomen hebben indien zij gepensioneerd waren voor de inwerkingtreding van de wet. Het pensioen van deze personeelsleden zal inderdaad, indien dit voordeliger is, tijdens de overgangperiode verder berekend worden naar rata van 1/50^e per jaar dienst en op basis van de huidige wedde.

Er moet opgemerkt worden dat de minimumleeftijd waarop onderwijzers en regenten op pensioen kunnen gaan 60 jaar is en blijft. In de toekomst, wanneer de wedden volledig gelijkgeschakeld zullen zijn, zullen zowel onderwijzers als regenten het volledig pensioen slechts kunnen verkrijgen na 41 jaar en 3 maanden. Een onderwijzer die zijn humaniora beëindigd heeft op de leeftijd van 18 jaar en onmiddellijk na zijn studies in dienst is getreden, bereikt de veerste 41 jaar en 3 maanden nog voor de leeftijd van

En effet, les études sont intégralement prises en compte pour le calcul de la pension.

Il lui est par ailleurs loisible de prolonger quelque peu sa carrière pour obtenir cette pension complète, dans le cas par exemple, d'un recrutement tardif.

Le ministre signale à cet égard que les instituteurs qui étaient en service au 31 décembre 1960 et qui sont donc généralement partis à 50 ans moyennant 30 années de service ne bénéficiaient pas du maximum des $\frac{3}{4}$ mais seulement de 60% de la moyenne du traitement des 5 dernières années. A l'heure actuelle, bien peu de fonctionnaires dans le régime général partent avec une pension complète. Ils représentent à peu près 18% pour l'ensemble de la fonction publique.

Il faut enfin rappeler que pendant toute la période transitoire, l'instituteur pourra toujours obtenir cette pension complète sur la base du traitement actuel après 37,5 années en raison de la clause de sauvegarde prévue à l'article 4.

II. — DISCUSSION GÉNÉRALE

A. Interventions des membres

Mme Burgeon souligne le caractère positif du projet à l'examen.

Il convient de rappeler que les traitements des membres du personnel de l'enseignement gardien et primaire seront au 1er septembre 1999 - certainement en Communauté française et vraisemblablement en Communauté flamande- progressivement alignés sur le traitement des régents.

Or, le texte proposé prévoit que durant cette période transitoire, la pension des instituteurs continuera à être calculée, si cela s'avère plus favorable, à raison d'1/50e par année de service (et non pas à raison d' 1/55eme, fraction de carrière applicable dès à présent aux régents).

L'intervenante remercie dès lors le ministre d'avoir bien négocié avec les organisations syndicales le régime retenu en définitive.

L'oratrice constate ensuite que l'exposé des motifs mentionne à plusieurs reprises, par rapport à la situation des régents, celle de l'instituteur du primaire. Ne convient-il pas d'entendre par instituteur, l'instituteur de l'enseignement primaire ou gardien ?

60 jaar en heeft dus recht op het volledig pensioen. De studies tellen immers integraal mee voor de berekening van het pensioen.

Hij kan overigens zijn carrière altijd een beetje verlengen om dit volledig pensioen te bereiken, bijvoorbeeld in het geval van een laattijdige recrutering.

In dit verband moet opgemerkt worden dat de onderwijzers die in dienst waren op 31 december 1960 en die over het algemeen met pensioen gegaan zijn op 50 jaar mits 30 dienstjaren, geen aanspraak konden maken op het maximum van $\frac{3}{4}$ maar enkel op 60% van het gemiddelde van de wedde van de laatste vijf jaren. Thans zijn er slechts weinig ambtenaren in het algemeen stelsel die een volledig pensioen genieten. Zij vertegenwoordigen ongeveer 18% voor het geheel van het gans openbaar ambt.

Er moet tenslotte aan herinnerd worden dat gedurende de ganse overgangperiode de onderwijzer steeds dit volledig pensioen op basis van de huidige wedde zal kunnen bereiken na 37,5 jaar, ingevolge de in artikel 4 voorziene waarborgclausule.

II. — ALGEMENE BESPREKING

A. Uiteenzettingen van de leden

Mevrouw Burgeon onderstreept dat het ter bespreking voorliggend wetsontwerp een goede zaak is.

Er zij aan herinnerd dat de wedden van de personeelsleden van het kleuter- en lager onderwijs (zeker in de Franse Gemeenschap en waarschijnlijk ook in de Vlaamse Gemeenschap) op 1 september 1999 stapsgewijs met de bezoldiging van de regenten zullen worden gelijkgeschakeld.

De voorgestelde tekst bepaalt echter dat mocht zulks gunstiger blijken, het pensioen van de onderwijzers gedurende die overgangperiode verder op grond van de breuk 1/50 per dienstjaar berekend zal blijven, en dus niet op grond van de voortaan op de regenten toepasselijke loopbaanbreuk 1/55.

De spreekster bedankt dan ook de minister dat men, na vruchtbare onderhandelingen met de vakbondsorganisaties, uiteindelijk voor die regeling gekozen heeft.

Vervolgens stelt de spreekster vast dat de memorie van toelichting het meermaals heeft over de situatie van de onderwijzers van het lager onderwijs, die dan met die van de regenten wordt vergeleken. Moet onder «onderwijzer» niet «onderwijzer van het kleuter- of lager onderwijs» worden verstaan ?

Elle évoque en outre l'hypothèse d'un enseignant de l'enseignement gardien ou primaire possédant 20 années de services en cette qualité et 25 années en qualité d'employé ou d'assureur par exemple. Il termine sa carrière avant le 30 juin 1999 et à l'âge de 65 ans.

A raison de quelle fraction seront calculées ces 20 années en qualité d'enseignant, sachant que si la carrière professionnelle de l'intéressé avait été poursuivie dans l'enseignement jusqu'à son terme, ces 20 années en question auraient été calculées en 50èmes ?

D'autre part, qu'en est-il du processus de péréquation des pensions des instituteurs ayant été mis à la retraite à l'âge de 50 ans et possédant 30 années de services admissibles ?

Par ailleurs, aux termes de l'exposé des motifs, la clause de sauvegarde (dont l'objet est de garantir aux instituteurs, durant la période d'alignement progressif de leur traitement sur celui de régent, un montant de pension identique à celui qu'ils auraient obtenu s'ils avaient été mis à la retraite avant l'entrée en vigueur de la loi) ne vaut pas pour les bénéficiaires d'une pension différée. Ceci n'est-il pas préjudiciable auxdits instituteurs ?

L'intervenante fournit l'exemple suivant à cet égard :

une personne travaille durant 40 ans, dont 20 ans en tant qu'instituteur et 20 ans en tant qu'employé dans un ministère.

Aux termes du régime actuellement applicable, les fractions de carrières applicables au calcul de la pension s'établiront comme suit : $20/50 + 20/60 = 120/300 + 100/300 = 220/300 = 44/60$.

Aux termes du système retenu par le texte proposé, la pension de l'intéressé s'établira comme suit : $20/55 + 20/60 = 1200/3300 + 1100/3300 = 2300/3300 = 42/60$.

Il y a donc une perte de 2/60, soit de 2 années de services admissibles.

L'intervenante s'interroge ensuite sur la situation d'un jeune instituteur débutant sa carrière au 1er septembre 1999 (date à laquelle s'amorce l'alignement progressif précité).

La période transitoire est-elle applicable au cas de l'intéressé ou les services prestés par ce dernier seront-ils au contraire directement pris en considération à raison du tantième 1/55 ?

Dans la deuxième hypothèse, il semblerait que l'instituteur subisse une perte du point de vue du montant de pension auquel il pourrait prétendre, étant donné que durant la première phase de l'alignement précité, son traitement est encore largement inférieur à celui de régent.

Zij verwijst bovendien naar het geval van een leerkracht uit het lager of kleuteronderwijs die 20 dienstjaren als leerkracht heeft gepresteerd en daarna 25 jaar buiten het onderwijs heeft gewerkt, bijvoorbeeld als bediende of verzekeringsagent. Hij beëindigt zijn loopbaan vóór 30 juni 1999 en is 65 jaar oud. Welke breuk zal dan van toepassing zijn voor die periode van 20 jaar waarin hij les heeft gegeven, in de wetenschap dat mocht de betrokkene zijn loopbaan tot het einde in het onderwijs hebben voortgezet, die 20 jaar op basis van de breuk 1/50 berekend was geweest ?

Hoe staat het voorts met de perequatieregeling voor de pensioenen van de onderwijzers die 30 in aanmerking komende dienstjaren hebben gepresteerd en op 50 jaar met pensioen gegaan zijn ?

Voor wie een uitgesteld pensioen ontvangt, komt er luidens de memorie van toelichting, voorts geen toepassing van de «Waarborgclausule», die tot doel heeft de onderwijzers, gedurende de periode waarin hun wedde stapsgewijs met die van de regenten wordt gelijkgeschakeld, een pensioenbedrag te waarborgen waarvan het bedrag gelijk is aan het bedrag dat zij zouden hebben ontvangen mochten zij vóór de inwerkingtreding van de wet met pensioen zijn gegaan. Is zulks niet nadelig voor die onderwijzers ?

Ter illustratie geeft de spreekster in dat verband het volgende voorbeeld :

iemand werkt gedurende 40 jaar waarvan 20 jaar als onderwijzer en 20 jaar als ambtenaar bij een ministerie.

Op grond van de thans geldende regeling worden de voor de berekening van het pensioen toepasselijke loopbaanbreuken als volgt vastgesteld: $20/50 + 20/60 = 120/300 + 100/300 = 220/300 = 44/60$.

Op grond van de door de voorgestelde tekst in aanmerking genomen regeling zal het pensioen van de betrokkene als volgt worden vastgesteld: $20/55 + 20/60 = 1200/3300 + 1100/3300 = 2300/3300 = 42/60$.

Een en ander komt dus neer op een verlies van 2/60, of twee in aanmerking komende dienstjaren.

De spreekster vraagt zich vervolgens af wat terzake de toestand is van een jonge onderwijzer wiens loopbaan een aanvang neemt op 1 september 1999 (datum waarop voormelde stapsgewijze gelijkschakeling ingaat).

Is de overgangperiode op het geval van de betrokkene van toepassing, of worden de door laatstgenoemde gepresteerde diensten integendeel meteen naar rata van het tantième 1/55 in aanmerking genomen ?

In het tweede geval lijkt dat de onderwijzer kennelijk een verlies lijdt op het vlak van het pensioenbedrag waarop hij aanspraak zou kunnen maken, aangezien zijn wedde tijdens het eerste stadium van voormelde gelijkschakeling nog ruim onder die van de regenten ligt.

L'intervenante signale enfin que les instituteurs ont plaidé pour le maintien intégral, et durant toute la période de l'alignement susmentionné, de la bonification que constitue leur diplôme sur le plan du calcul de leur pension.

M. Tavernier constate que le texte proposé procède à une adaptation des pensions de retraite du personnel enseignant de l'enseignement gardien et primaire, consécutive à l'alignement progressif des traitements dudit personnel sur celui des régents.

Or, si la Communauté française a très clairement établi la période transitoire (six ans en l'occurrence) durant laquelle cet alignement précité sera opéré, il n'en va pas de même en Communauté flamande, dans la mesure où le gouvernement flamand paraît avoir reporté la fixation précise de cette question après les prochaines élections.

On peut dès lors se demander s'il est praticable d'imposer par une loi fédérale une telle réforme du mode de calcul des pensions de retraite des instituteurs, dès lors qu'une inconnue subsiste en Communauté flamande.

D'autre part, il semble qu'il était auparavant unanimement admis que la différence sur le plan des fractions de carrière respectivement retenues pour le calcul des pensions des instituteurs (en 50èmes) et des régents (en 55èmes) trouvait son fondement non pas tant dans le fait que les traitements des instituteurs étaient inférieurs mais dans le fait que ces derniers étaient soumis à une charge de travail et à un stress plus importants par rapport à leurs collègues de l'enseignement secondaire. Le texte proposé déroge-t-il à cette philosophie ?

Par ailleurs, qu'en est-il de la répercussion éventuelle, sur le budget fédéral des pensions, de la majoration du traitement des instituteurs, à charge quant à elle du budget des Communautés ?

L'orateur estime en outre qu'il conviendrait de poursuivre à son terme la logique de l'alignement des traitements des instituteurs (gardiens) sur ceux des régents et ce, en prévoyant un régime identique, pour ces deux catégories d'enseignants, de bonifications pour diplômes en matière de pensions.

Il se demande également si la période transitoire précitée est suffisamment longue pour garantir l'égalité de traitement entre les différentes catégories d'enseignants concernés et préserver les droits de chacun.

L'intervenant s'interroge enfin sur l'incidence du texte proposé sur les enseignants déjà retraités. Bénéficient-ils ou non, à l'issue de la période transitoire, d'une péréquation ?

De spreekster wijst er ten slotte op dat de onderwijzers hebben gepleit voor het integrale behoud, gedurende de hele voormelde gelijkgeschakelingsperiode, van de diplomabonificatie voor de berekening van hun pensioen.

De heer Tavernier constateert dat de voorgestelde tekst de rustpensioenen van het onderwijzend personeel van het kleuter- en lager onderwijs aanpast, als uitloper van het feit de wedden van voormeld personeel stapsgewijs met die van de regenten zullen worden gelijkgeschakeld.

De Franse Gemeenschap heeft die overgangperiode (van *in casu* 6 jaar) waarin voormelde gelijkgeschakeling zal worden doorgevoerd, duidelijk afgelijnd. Dat is echter niet het geval voor de Vlaamse Gemeenschap: de Vlaamse regering lijkt de precieze invulling daarvan immers tot na de volgende verkiezingen de hebben verdaagd. De vraag rijst dan ook of het praktisch haalbaar is een dergelijke hervorming van de berekeningswijze van de rustpensioenen van de onderwijzers door middel van een federale wet op te leggen, terwijl daaromtrent bij de Vlaamse Gemeenschap onduidelijkheid blijft bestaan.

Voorts bestond er voordien blijkbaar eensgezindheid rond het feit dat het verschil op het vlak van de loopbaanbreuken die in aanmerking werden genomen voor de berekening van de pensioenen van de onderwijzers (1/50) en van de regenten (1/55) niet zozeer werd verantwoord door de lagere wedden van de onderwijzers, maar wel door het feit dat zij in vergelijking met hun collega's uit het middelbaar onderwijs met een hogere werklast en meer stress te maken krijgen. Wijkt de voorgestelde tekst van die onderliggende idee af ?

Quid ook met de eventuele weerslag op de federale pensioenbegroting van de pensioenen voortvloeiend uit de verhoogde wedden van de onderwijzers, die budgettair ten laste van de gemeenschappen vallen ?

De spreker vindt nog dat de reden voor de gelijkgeschakeling van de wedden van de (kleuter)onderwijzers met die van de regenten volledig invulling moet krijgen. Daartoe moet, voor beide categorieën van lesgevers, in een algemene regeling worden voorzien inzake diplomabonificatie voor de pensioenberekening.

Is de voormelde overgangperiode voldoende lang om de gelijke behandeling tussen de diverse categorieën van betrokken lesgevers te waarborgen en eenieders rechten te vrijwaren ?

De spreker vraagt zich tot slot af welk effect de voorgestelde tekst voor reeds gepensioneerde leerkrachten zal sorteren. Geldt voor hen, na afloop van de overgangperiode, al dan niet een péréquatieregeling ?

Mme D'Hondt approuve, pour des raisons de justice et d'équité, l'alignement progressif des traitements des membres du personnel de l'enseignement gardien et primaire sur ceux des régents.

D'autre part, il faut tenir compte du fait que l'importance de la révision des barèmes des enseignants et l'étalement dans le temps de celle-ci sont de facteurs qui sont négociés au niveau des Communautés.

Dès lors, les choix opérés au niveau fédéral en matière de pensions des enseignants, en ce compris sur le plan de la période transitoire, doivent être aussi neutres que possible vis-à-vis de la marge de décision dont disposent les Communautés.

Par ailleurs, l'alignement précité a pour conséquence l'alignement progressif des tantièmes de pensions applicables aux différentes catégories d'enseignants. L'intervenante prône dès lors une période transitoire suffisamment longue et ce, afin de ne pas porter atteinte aux droits des enseignants qui ont bénéficié durant la plus grande partie de leur carrière de tantièmes plus favorables.

Dans ce cadre également, l'oratrice annonce le dépôt d'un amendement visant à aligner la bonification pour diplôme obtenu après le 1er janvier 1961, dans le chef des instituteurs gardiens (actuellement d'un an au moins) sur celle dont bénéficient les instituteurs (actuellement de deux ans). En effet, pour les diplômes obtenus à partir de l'année 1960-1961, la durée des études est identique pour les deux catégories d'enseignants.

L'intervenante s'interroge ensuite sur le sort réservé aux enseignants qui n'ont qu'une ancienneté limitée ou incomplète parce qu'ils ont, essentiellement, été mis à la retraite (pendant la période d'alignement progressif et après l'alignement intégral) en raison de leur incapacité physique. Ils n'ont pas pu bénéficier de manière raisonnable des majorations barémiques et leurs montants de pensions sont par hypothèse supérieurs au minimums garantis. Leurs montants de pension ne seront-ils pas inférieurs à ceux auxquels ils auraient pu prétendre en vertu du régime actuel ?

Peut-on y remédier, en collaboration avec les Communautés ?

L'oratrice annonce par conséquent le dépôt d'un amendement visant à garantir aux intéressés, durant une période de huit ans, la pension qu'ils auraient perçue s'ils avaient été mis à la retraite avant l'entrée en vigueur du texte proposé, si cette pension s'avérait plus avantageuse.

Mevrouw D'Hondt keurt de stapsgewijze gelijk-schakeling van de wedden van de onderwijzers en kleuteronderwijzers met die van de regenten goed: die is niet meer dan billijk en rechtvaardig.

Voorts moet rekening worden gehouden met het feit dat de mate waarin de weddenscalen van het onderwijzend personeel zullen worden aangepast, en de spreiding van die aanpassing in de tijd, elementen zijn waarover op het vlak van de gemeenschappen wordt onderhandeld.

De keuzes die op federaal vlak in pensioen-aangelegenheden worden gemaakt, ook in verband met de overgangperiode, moeten dan ook zo neutraal mogelijk zijn ten opzichte van de speelruimte waarover de gemeenschappen binnen hun beslissings-bevoegdheid beschikken.

De voormelde gelijk-schakeling heeft ook tot gevolg dat de voor de pensioenberekening op de diverse categorieën van lesgevers toepasselijke tantièmes stapsgewijs op elkaar zullen moeten worden afgestemd. Teneinde geen afbreuk te doen aan de rechten van de lesgevers die gedurende het grootste deel van hun loopbaan recht hadden op meer gunstige tantièmes, pleit de spreekster dan ook voor een voldoende lange overgangperiode.

In het verlengde daarvan kondigt de spreekster aan een amendement te zullen indienen dat ertoe strekt de bonificatie voor kleuteronderwijzers (die thans ten minste een jaar bedraagt) met een diploma dat na 1 januari 1961 werd behaald, gelijk te schakelen met de bonificatie die de onderwijzers genieten (en thans twee jaar bedraagt). Voor de diploma's die vanaf het schooljaar 1960-1961 werden behaald, is de studieduur voor beide categorieën van lesgevers immers gelijk.

Vervolgens vraagt de spreekster zich af wat er zal gebeuren voor de onderwijzers die maar een beperkte of onvolledige anciënniteit hebben, met name doordat ze (tijdens de periode van de geleidelijke gelijk-schakeling en na de volledige gelijk-schakeling) op rust werden gesteld wegens lichamelijke ongeschiktheid. Ze hebben niet behoorlijk de weddeschaalverhogingen kunnen genieten en de bedragen van hun pensioenen liggen hypothetisch gesproken boven het gewaarsborgd minimum.

Zullen de bedragen van hun pensioenen niet lager liggen dan die waarop ze op basis van de huidige regeling recht zouden hebben gehad ? Kan dat in samenwerking met de gemeenschappen worden verholpen ?

De spreekster kondigt dan ook aan een amendement te zullen indienen dat ertoe strekt de betrokkenen gedurende acht jaar het pensioen te waarborgen dat ze zouden hebben ontvangen indien ze vóór de inwerkingtreding van de voorgestelde tekst op rust waren gesteld, als dat pensioen voordeliger zou blijken.

B. Réponses du ministre de la Santé publique et des Pensions

Le ministre signale que si les Communautés disposent, s'agissant des membres du corps enseignant, de la plénitude des compétences en matière statutaire et pécuniaire, il n'en demeure pas moins que le paiement des pensions ressortit à l'autorité fédérale.

Si le gouvernement fédéral n'était pas intervenu immédiatement par le biais du présent projet de loi, l'incidence budgétaire, dans le chef de l'État fédéral, des mesures prises par les gouvernements de Communautés se serait chiffrée, aux termes de la période transitoire, à environ 3 milliards de francs.

Actuellement déjà, la pondération d'une année de carrière d'instituteur est légèrement plus importante que celle d'une année de régent, sur le plan du calcul de la pension. L'absence de mesures prises au niveau fédéral aurait aggravé ce déséquilibre et on aurait pu imaginer les réactions des régents confrontés, pour un même traitement, à une pension inférieure à celle des instituteurs.

D'autre part, lorsque l'exposé des motifs mentionne les mesures applicables aux enseignants du primaire, il convient, du point de vue du champ d'application du dispositif à l'examen, d'englober parmi ces instituteurs les enseignants de l'école gardienne.

Par ailleurs, la clause de sauvegarde - garantissant aux instituteurs, durant la période transitoire, un mode de calcul de leurs pensions en 50èmes, si cela s'avère plus favorable à leur égard - ne vaut pas pour les bénéficiaires d'une pension différée.

Il convient d'entendre par de tels bénéficiaires, essentiellement des personnes qui ont quitté l'enseignement durant leur carrière et qui, dès l'âge de 60 ans, sollicitent le bénéfice d'une pension d'instituteur. Les pensions de ces personnes sont calculées sur la base des barèmes en vigueur au moment de la demande de pension. Il est donc possible que ces barèmes soient supérieurs à ceux qui étaient applicables durant la carrière professionnelle des intéressés.

Le ministre reconnaît la pertinence de l'exemple chiffré cité par Mme Burgeon (perte de 2/60) mais il précise également qu'il n'était pas possible de prévoir le bénéfice de la clause de sauvegarde pour les titulaires d'une pension différée, sous peine d'entrer dans des complications considérables.

Evoquant ensuite l'hypothèse d'un jeune instituteur débutant sa carrière au 1er septembre 1999 et pensionné quelques années après pour inaptitude suite à un accident ou une maladie, le ministre précise que la pension de cette personne sera calculée sur la base de la moyenne des traitements de ses cinq dernières années de carrière.

B. Antwoorden van de minister van Volksgezondheid en Pensioenen

De minister wijst erop dat hoewel de gemeenschappen ten opzichte van de leden van het onderwijzend personeel over de volle bevoegdheid beschikken op statutair en geldelijk vlak, de uitbetaling van de pensioenen toch onder de bevoegdheid van de federale overheid blijft vallen.

Mocht de federale regering niet onmiddellijk via dit wetsontwerp zijn opgetreden, dan zou de budgettaire impact voor de federale Staat van de door de regeringen van de gemeenschappen genomen maatregelen op het einde van de overgangperiode zijn opgelopen tot ongeveer 3 miljard frank.

Op dit ogenblik weegt een jaar uit de loopbaan van een onderwijzer bij de pensioenberekening al iets zwaarder door dan een jaar uit de loopbaan van een regent. Het ontbreken van maatregelen op federaal vlak zou dat onevenwicht hebben vergroot en men kan zich de reactie inbeelden van de regenten die voor een zelfde bezoldiging een lager pensioen zouden krijgen dan de onderwijzers.

Wanneer de memorie van toelichting voorts melding maakt van de maatregelen die van toepassing zijn op de onderwijzers van het lager onderwijs, dienen, wat het toepassingsgebied van de ter bespreking voorliggende bepalingen betreft, bij die onderwijzers die van het kleuteronderwijs te worden gerekend.

Bovendien geldt de waarborg dat de pensioenen van de onderwijzers tijdens de overgangperiode, indien dat voor hen voordeliger blijkt, naar rata van 1/50 zullen worden berekend, niet voor diegenen die een uitgesteld pensioen genieten.

Deze laatsten zijn voornamelijk personen die tijdens hun loopbaan het onderwijs hebben verlaten en die vanaf de leeftijd van 60 jaar een onderwijzerspensioen aanvragen. De pensioenen van die personen worden berekend op basis van de weddeschalen die van kracht zijn op het ogenblik van de pensioenaanvraag. Het is bijgevolg mogelijk dat die weddeschalen hoger liggen dan die welke van toepassing waren tijdens de beroepsloopbaan van de betrokkenen.

De minister erkent dat het door mevrouw Burgeon aangehaalde voorbeeld met cijfergegevens (verlies van 2/60) relevant is, maar hij preciseert ook dat het niet mogelijk was de waarborg te laten gelden voor diegenen die een uitgesteld pensioen genieten zonder aanzienlijke complicaties te doen ontstaan.

Met betrekking tot de hypothese van een jonge onderwijzer die zijn loopbaan begint op 1 september 1999 en enkele jaren later met pensioen moet gaan wegens ongeschiktheid als gevolg van een ongeval of ziekte, preciseert de minister vervolgens dat het pensioen van die persoon zal worden berekend op basis van het gemiddelde van de bezoldiging van de laatste vijf jaar van zijn loopbaan.

Sont dès lors prises en compte dans la pension les majorations barémiques dont cet instituteur a pu bénéficier durant sa carrière.

S'attachant à la période transitoire durant laquelle s'opère l'alignement des barèmes des instituteurs sur celle des régents, le ministre signale que la durée de celle-ci n'a pas d'incidence sur le calcul de la pension des instituteurs. Un double calcul sera effectué : la pension des instituteurs sera calculée en 50èmes sur la base du traitement moyen de leurs cinq dernières années de carrière. Le montant ainsi obtenu sera limité au montant applicable pour les mêmes services calculés en 55èmes sur la base du traitement applicable aux régents.

En ce qui concerne la différence sur le plan des fractions de carrière respectivement retenues à l'origine pour le calcul de pensions des instituteurs (en 50èmes) et des régents (en 55èmes), celle-ci trouve son origine dans plusieurs motifs :

- la charge de travail plus importante dans le chef des instituteurs (ce motif n'est nullement remis en question par le projet à l'examen) ;

- la différence au niveau des barèmes respectivement applicables à ces deux catégories d'enseignants ;

- la différence sur le plan de l'âge de prise de cours de la pension : antérieurement à la loi unique du 14 février 1961, les enseignants de l'enseignement gardien et primaire pouvaient être mis à la retraite à un âge moins élevé (50 ans en l'occurrence) que leurs collègues de l'enseignement secondaire (55 ans en l'occurrence).

Le ministre signale d'autre part qu'en vertu de la loi spéciale du 27 avril 1994 instaurant une contribution de responsabilisation à charge de certains employeurs du secteur public, les Communautés doivent acquitter à l'État fédéral (et plus spécifiquement au Fonds des pensions de survie) des contributions de responsabilisation du chef des subventions-traitements qu'elles allouent aux enseignants et, étant donné que la charge de pension qui en découle ressortit à l'autorité fédérale. Dès lors, toute majoration de traitement opérée par les Communautés entraîne automatiquement une augmentation de leur contribution de responsabilisation.

Quant à l'incidence du texte proposé sur les enseignants déjà retraités, il convient de rappeler que dans le régime actuel, la pension complète est atteinte après 37,5 années de services admissibles. A l'avenir, cette pension sera obtenue après 41,25 années de services.

Toutes les pensions des régents et des instituteurs ayant plus de 37,5 années de services seront progressivement péréquâtées. Pour les instituteurs, la péréquation ne sera toutefois complète que dans le chef de ceux ayant 41,25 années de services.

Bijgevolg wordt voor het pensioen rekening gehouden met de weddeverhogingen die deze onderwijzer tijdens zijn loopbaan heeft genoten.

Met betrekking tot de overgangperiode tijdens welke de weddeschalen voor onderwijzers worden gelijkgesteld met die voor regenten, merkt de minister op dat de duur van die periode geen invloed heeft op de berekening van het pensioen van de onderwijzers. Een dubbele berekening zal worden uitgevoerd: het pensioen van de onderwijzers zal in vijftigsten worden berekend op basis van de gemiddelde wedde van de laatste vijf jaar van hun loopbaan. Het aldus verkregen bedrag zal worden beperkt tot het bedrag dat van toepassing is voor dezelfde gepresteerde diensten die in vijftenvijftigsten worden berekend, op basis van de wedde van de regenten.

Het verschil van de loopbaanbreuken die aanvankelijk als basis worden genomen voor de respectieve pensioenberekening van de onderwijzers (in vijftigsten) en van de regenten (in vijftenvijftigsten) vindt zijn oorsprong in diverse redenen :

- de hogere werklast voor de onderwijzers (die reden wordt door het ter bespreking voorliggende wetsontwerp geenszins in twijfel gesteld);

- het verschil op het vlak van de respectievelijk op beide categorieën van onderwijzend personeel van toepassing zijnde weddeschalen;

- het verschil op het vlak van de leeftijd waarop het pensioen ingaat : vóór de Eenheidswet van 14 juli 1961 kon het onderwijzend personeel van het kleuter- en lager onderwijs op rust worden gesteld op jongere leeftijd (namelijk 50 jaar) dan zijn collega's van het secundair onderwijs (namelijk 55 jaar).

Voorts wijst de minister erop dat de gemeenschappen, krachtens de bijzondere wet van 27 april 1994 tot instelling van een responsabiliseringsbijdrage ten laste van sommige werkgevers van de openbare sector, aan de federale Staat (en in het bijzonder aan het Fonds voor, overlevingspensioenen) responsabiliseringsbijdragen moeten betalen voor de bezoldigingen die ze aan het onderwijzend personeel uitkeren, aangezien de pensioenlast die daaruit volgt voor rekening is van de federale Staat. Bijgevolg brengt elke weddeverhoging die door de gemeenschappen wordt toegekend automatisch een toename mee van hun responsabiliseringsbijdrage.

Wat de weerslag van de voorgestelde tekst op de al op rust gestelde onderwijzers betreft, zij in herinnering gebracht dat in de huidige regeling het volledige pensioen wordt verkregen na 37,5 in aanmerking komende dienstjaren. In de toekomst zal dat pensioen worden verkregen na 41,25 dienstjaren.

Voor alle pensioenen van de regenten en de onderwijzers met meer dan 37,5 dienstjaren komt er geleidelijk een péréquatie; voor de onderwijzers zal die evenwel alleen volledig zijn voor degenen met 41,25 dienstjaren.

Dès lors, à l'issue de la période transitoire durant laquelle sera opéré l'alignement précité, un instituteur ayant 41,25 années de services aura la même pension qu'un régent bénéficiant de la même ancienneté et ce, que cet instituteur ait été mis à la pension avant, durant ou après la période transitoire en question.

En ce qui concerne un éventuel alignement des bonifications pour diplômes en matière de pensions respectivement allouées aux instituteurs et aux régents, il convient de signaler qu'un tel alignement ne peut s'opérer que s'il existe au préalable un alignement des durées d'études respectives.

Or, ce dernier alignement cité n'est entièrement réalisé que depuis l'année scolaire 1987-1988 dans la mesure où depuis lors, un diplôme d'instituteur gardien ou primaire ou de régent ne peut être obtenu qu'à l'âge de 21 ans, soit après trois années d'études suivant l'enseignement secondaire supérieur.

Auparavant existait une bonification forfaitaire pour diplôme (d'un an pour un instituteur gardien, de deux ans pour un instituteur primaire et de trois ans pour un régent), qui tenait néanmoins compte de la durée d'études.

En ce qui concerne la question de la préservation des droits, durant et à l'issue de la période transitoire, il convient de signaler que les instituteurs auront éventuellement une pension inférieure à l'issue de cette période en question. Ceci est dû au fait que la pondération d'une année de services en tant qu'instituteur est actuellement plus importante sur le plan de la pension que celle afférente à une année de services en qualité de régent. Ce différentiel est toutefois minime (18 francs et 70 francs par an, respectivement en Communauté française et en Communauté flamande).

Ceci signifie que la perte définitive pour un instituteur (primaire ou gardien) retraité bénéficiant de son maximum barémique s'élève, après la période transitoire, respectivement à 700 francs par an, non indexés, en Communauté française et à 2800 francs par an, non indexés en Communauté flamande.

Cette légère perte est toutefois compensée par le fait que ces instituteurs ont déjà bénéficié, durant toute la période transitoire, d'un traitement supérieur à celui applicable aux instituteurs nouvellement pensionnés.

Un instituteur pensionné, pour cause de maladie, à l'issue de la période transitoire subira également cette perte précitée.

Toutefois, si la carrière professionnelle de l'intéressé est brève, cette perte en question sera compensée par l'octroi de la pension minimale garantie

Na afloop van de overgangperiode waarin voormelde gelijkschakeling zal zijn doorgevoerd, zal een onderwijzer met 41,25 dienstjaren, hetzelfde pensioen ontvangen als een regent met dezelfde anciënniteit, ongeacht of die onderwijzer vóór, tijdens of na de betreffende overgangperiode met pensioen is gegaan.

In verband met een eventuele gelijkschakeling van de respectievelijk aan onderwijzers en regenten toegekende diplomagebonden bonificaties voor de pensioenregeling, zij erop gewezen dat een dergelijke gelijkschakeling alleen mogelijk is als er een voorafgaande gelijkschakeling van de respectieve studieduur heeft plaatsgevonden.

Pas sinds het schooljaar 1987-1988 is die laatste gelijkschakeling echter ten volle een feit: sindsdien kan een diploma van onderwijzer, kleuteronderwijzer of regent immers pas vanaf de leeftijd van 21 jaar worden behaald, dus na drie jaar opleiding na het hoger middelbaar onderwijs.

Voordien bestond er een forfaitaire diploma-gedebonden bonificatie (van een jaar voor een kleuteronderwijzer, twee jaar voor een onderwijzer van het lager onderwijs en drie jaar voor een regent), die toch rekening hield met de studieduur.

In verband met de vrijwaring van de rechten (tijdens en na afloop van de overgangperiode), zij erop gewezen dat de onderwijzers na afloop van die periode eventueel een lager pensioen zullen ontvangen. Dat is te wijten aan het feit dat voor de pensioerberekening een dienstjaar van een onderwijzer momenteel sterker doorweegt dan een dienstjaar van een regent. Het gaat daarbij wel om een uiterst gering verschil (18 frank (Franse Gemeenschap) en 70 frank (Vlaamse Gemeenschap) op jaarbasis).

Zulks betekent dat het definitieve verlies voor een gepensioneerde (kleuter of lager)onderwijzer die de hoogste weddeschaal heeft bereikt, na de overgangperiode jaarlijks respectievelijk 700 frank in de Franse Gemeenschap en 2 800 frank in de Vlaamse Gemeenschap bedraagt; in beide gevallen betreft het niet-geïndexeerde bedragen.

Dat lichte verlies wordt evenwel gecompenseerd door het feit dat die onderwijzers tijdens de hele overgangperiode reeds een wedde hebben ontvangen die hoger ligt dan het bedrag dat voor de nieuw gepensioneerde onderwijzers in aanmerking zal worden genomen.

Ook een onderwijzer die na afloop van de overgangperiode wegens ziekte op pensioen wordt gesteld, zal voormeld verlies lijden.

Is de beroepsloopbaan van de betrokkene evenwel kort, dan zal dat verlies worden gecompenseerd door de toekenning van het gewaarborgd minimum-

(lorsque le montant nominal de pension est inférieur à ce minimum).

Si la carrière de l'intéressé est plus longue et qu'elle donne lieu à un montant de pension supérieur au minimum garanti, il convient de signaler que si une majoration des traitements des régents devait être opérée d'ici la fin de la période transitoire, fût-ce à concurrence de 0,5 %, la perte éventuelle en matière de pension serait effacée.

III. — DISCUSSION DES ARTICLES ET VOTES

Art. 1er à 3

Ces articles sont adoptés sans observations à l'unanimité.

Art. 4

L'amendement (n° 2, Doc n°2092/2) de *Mme D'Hondt et consorts* vise à garantir, pendant une période de huit ans, aux membres du personnel enseignant qui seront mis à la retraite durant la période d'alignement progressif et après l'alignement intégral (et qui comptent moins de 37,5 années de service), la pension qu'ils auraient perçue s'ils avaient été mis à la retraite avant l'entrée en vigueur du projet à l'examen.

Mme D'Hondt renvoie à son intervention lors de la discussion générale.

Le ministre acquiesce à l'amendement.

*
* *

L'amendement n°2 est adopté à l'unanimité.

L'article, ainsi modifié, est adopté par le même vote.

Art. 4bis (nouveau)

Cet article, inséré par l'amendement (n°1, Doc n°2092/2) de *Mme D'Hondt et consorts*, vise à prévoir que la bonification liée au diplôme d'instituteur gardien obtenu après le 1er janvier 1991 ne peut être inférieure à deux ans.

Il est renvoyé à la justification de l'amendement.

*
* *

Cet article est adopté à l'unanimité.

pensioen (indien het nominale pensioenbedrag is onder dat minimum ligt);

is de loopbaan van de betrokkene langer en geeft ze aanleiding tot een pensioenbedrag dat hoger ligt dan het gewaarborgd minimum, dan zij erop gewezen dat, mochten tussen dit en het einde van de overgangperiode de wedden van de regenten (al was het maar met 0,5%) worden verhoogd, het eventuele pensioenverlies zou worden uitgewist.

III. — ARTIKELSGEWIJZE BESPREKING EN STEMMINGEN

Art. 1 tot 3

Over deze artikelen worden geen opmerkingen gemaakt. Ze worden eenparig aangenomen.

Art. 4

Amendement nr. 2 (Stuk nr. 2092/2) van *mevrouw D'Hondt c.s.* strekt ertoe gedurende een periode van acht jaar de waarborg in te bouwen dat de leden van het onderwijzend personeel die met pensioen zullen gaan tijdens de periode van de geleidelijke gelijkschakeling en na de volledige gelijkschakeling (en ten minste 37,5 dienstjaren hebben gepresteerd), het pensioen zullen krijgen dat zij vóór de inwerkingtreding van het ter bespreking voorliggend wetsontwerp zouden hebben ontvangen.

Mevrouw D'Hondt verwijst naar de uiteenzetting die zij tijdens de algemene bespreking heeft gehouden.

De minister stemt in met het amendement.

*
* *

Amendement nr. 2 wordt eenparig aangenomen.

Het aldus gewijzigde artikel wordt aangenomen met dezelfde stemuitslag.

Art. 4bis(nieuw)

Dit door amendement nr. 1 (Stuk nr. 2092/2) van *mevrouw D'Hondt c.s.* ingevoegde artikel strekt ertoe te bepalen dat de bonificatie, gebonden aan het na 1 januari 1991 behaalde diploma van kleuteronderwijzer, niet minder dan twee jaar mag bedragen.

Er wordt verwezen naar de verantwoording van het amendement.

*
* *

Dit artikel wordt eenparig aangenomen.

Art. 5

Cet article, qui n'appelle pas de remarques, est adopté à l'unanimité.

L'ensemble du texte proposé, ainsi amendé et tel qu'il figure au Doc n° 2092/4, est adopté à l'unanimité.

Le rapporteur,

T. DETIENNE

Le président,

P. CHEVALIER

Art. 5

Over dit artikel worden geen opmerkingen gemaakt. Het wordt eenparig aangenomen.

De gehele aldus geamendeerde voorgestelde tekst, zoals die is opgenomen in Stuk nr. 2092/4, wordt eenparig aangenomen.

De rapporteur,

T. DETIENNE

De voorzitter,

P. CHEVALIER